

джені в життє, не порушуються ними. Таким чином, в умовах ВНЗ формується за-
конослухняність, повага до закону, усвідомлення цінності та необхідності права.

Висновки. Отже, можна визначити основні шляхи подолання правового нігілізму студентської молоді: політико-економічний, юридичний та освітньо-виховний. Неухильне виконання законодавства керівництвом ВНЗ, викладачами – це не тільки юридична, а й виховна вимога. Підвищення якості юридичної освіти студентів усіх спеціальностей, залучення їх до управління вищим навчальним закладом, правотворчої діяльності на рівні факультетів дає змогу мінімізувати прояви правового нігілізму, підготувати законослухняних, здатних критично оцінювати та вдосконалювати правову систему, випускників.

Література

1. Васильев В.Л. Юридическая психология : учеб. для вузов / В.Л. Васильев. – 5-е изд., доп. и перераб. – СПб. : Питер, 2006. – 656 с.
2. Волощенко О.В. Правовий нігілізм у пострадянському суспільстві : автореф. дис. ... канд. юр. наук : спец. 12.00.01 – Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових вчень / О.В. Волощенко. – Харків, 2000. – 16 с.
3. Момотов В. Формирование правового сознания молодежи / В. Момотов // Высшее образование в России. – 2006. – № 2. – С. 69–70.
4. Психологический словарь / Р.С. Немов. – М. : ВЛАДОС, 2007. – 560 с.
5. Скакун О.Ф. Юридическая деонтология : учебник / О.Ф. Скакун. – Харьков : Эспада, 2002. – 504 с.
6. Современный словарь по педагогике / Е.С. Рапацевич. – Минск : Современное слово, 2001. – 928 с.
7. Тригубенко Г.В. Роль міліції в подоланні правового нігілізму в Україні : автореф. дис. ... канд. юр. наук : спец. 12.00.01 – Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових вчень / Г.В. Тригубенко. – Київ, 2005. – 19 с.
8. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
9. Універсальний словник української мови. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2007. – 848 с.
10. Черней В.В. Подолання правового нігілізму – важлива умова розбудови правової держави : автореф. дис. ... канд. юр. наук : спец. 12.00.12 – Філософія права / В.В. Черней. – Київ, 1999. – 19 с.
11. Шликова І. Взаємодія естетичної, правової і політичної культури у формуванні особистості юриста / І. Шликова // Освіта на Луганщині. – 2005. – № 1. – С. 20–24.

САВЧУК Л.О.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАТИЧНОЇ СКЛАДОВОЇ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ У ПРОЦЕСІ САМОСТІЙНОЇ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Розбудова національної системи вищої освіти України в контексті входження до європейського освітнього простору передбачає впровадження нових підходів до побудови цілісної концепції професійної освіти. Пріоритетним напрямом реформування освіти є підготовка висококваліфікованого фахівця. Тому проблема визначення педагогічних умов формування інформатичної складової фахової підготовки майбутніх економістів у процесі самостійної навчально-пізнавальної діяльності є актуальною.

Мета статті – теоретично обґрунтувати педагогічні умови формування інформатичної складової фахової підготовки майбутніх економістів у процесі самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Національна система освіти сьогодні потребує теоретико-методологічного обґрунтування основних напрямів свого становлення й розвитку. Ці напрями визначені: Законами України “Про освіту” [1] і “Про вищу освіту” [2], Національною доктриною розвитку освіти України у XXI столітті [3], Концепцією розвитку економічної освіти в Україні [4]. У Законі України “Про освіту” підкреслено, що освіта – це основа інтелектуального, культурного, духовного, соціального й економічного розвитку суспільства і держави. Зокрема, у Концепції розвитку економічної освіти в Україні зазначено, що зміст економічної освіти визначається завданнями переходу до демократичної і правової держави, ринкової економіки, необхідністю наближення її до світових тенденцій економічного і суспільного розвитку.

Основними напрямками реформування освітніх систем у контексті входження до європейського освітнього простору є: загальнопланетарний глобалізм, гуманізація і демократизація освіти; культурознавча соціологізація змісту навчання; орієнтація на її неперервність та громадянські функції [5].

Ми переконані, що основою навчального процесу у вищих навчальних закладах (ВНЗ) є закон єдності навчальної діяльності студентів та викладацької діяльності працівників освіти. Закон визначає процес навчання як взаємопов’язану та взаємозалежну діяльність викладача та студента. Найвищою метою навчання є всебічний розвиток особистості в цілому та самостійного творчого мислення зокрема.

Таким чином, до найбільш вагомих завдань навчального процесу можна віднести:

- розвиток інтересу до економічних дисциплін і дисциплін комп’ютерного спрямування;
- набуття знань та вмінь;
- розвиток навичок аналізу й синтезу;
- розвиток самостійності та творчості;
- формування науково обґрунтованих поглядів і переконань.

Наш педагогічний досвід дає можливість стверджувати, що визначальною вимогою до професійної діяльності викладача у ВНЗ є володіння основами формування навчальної діяльності та дотримання таких принципів: науковості; систематичності та послідовності; свідомого засвоєння і діяльності; доступності та наочності змісту і діяльності; активності та самостійності; ефективності навчальної діяльності; зв’язку теорії та практики.

На основі принципів організації навчання було визначено й теоретично обґрунтовано педагогічні умови формування інформатичної складової фахової підготовки майбутніх економістів у процесі самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Проаналізовано основні підходи до трактування терміна “педагогічні умови”. У філософському словнику [6] термін “умова” розглядається як фактор (лат. *factor* – чинник), тобто рушійна сила, причина будь-якого процесу. У психолого-педагогічній науці існує багато підходів до трактування самого терміна “умова”. С.В. Висоцький під умовами розуміє сукупність об’єктивних можливостей змісту навчання, методів, організаційних засобів його здійснення, коли забезпечується успішне вирішення поставленого педагогічного завдання. У цьому контексті умо-

ви виступають у ролі динамічного регулятора інформаційних, особистісних, психологічних і педагогічних факторів навчання.

В.М. Манько визначає педагогічні умови як взаємозв'язану сукупність внутрішніх параметрів та зовнішніх характеристик функціонування, що забезпечують високу результативність навчального процесу і відповідають психолого-педагогічним критеріям оптимальності.

Беручи до уваги наведені підходи до зазначеної дефініції, ми під педагогічними умовами розуміємо поєднання таких позитивних обставин, які активізують пізнавальну діяльність і сприяють формуванню інформатичної складової фахової підготовки майбутніх економістів у процесі самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Усі педагогічні умови були визначені, виходячи із теоретичних і практичних аспектів упровадження інформаційних технологій у навчальний процес. Отже, результати теоретичного дослідження і тривалих педагогічних спостережень дали нам можливість визначити такі педагогічні умови:

- фахове наповнення інформатичної складової професійної підготовки майбутніх економістів;
- застосування сучасних освітніх технологій засобами програмно-апаратних навчальних комплексів у процесі самостійної навчально-пізнавальної діяльності студентів;
- налагодження взаємодії викладача і студента з формування комп'ютерної компетентності;
- створення сприятливого інформаційного середовища для розвитку творчих здібностей майбутніх економістів у процесі самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Реалізація педагогічної умови “Фахове наповнення інформатичної складової професійної підготовки майбутніх економістів” зумовлена функціями, які є важливою складовою кваліфікаційної характеристики економіста: аналітична, планова, організаційна, обліково-статистична, контрольна, інформаційна. Їх виконання забезпечуються знаннями теоретичних засад та принципів побудови сучасних і перспективних комп'ютерних комплексів.

В освітньо-кваліфікаційній характеристиці спеціаліста за спеціальністю 7.050107 – “Економіка підприємства” передбачено, що фахівець з економіки підприємства повинен бути підготовлений до виконання аналітичної, планової, організаційної, обліково-статистичної, контрольної та інформаційної функцій. Саме на виконання цих функцій і зосереджена навчальна діяльність у вищих навчальних закладах.

Застосування сучасних освітніх технологій засобами програмно-апаратних навчальних комплексів у процесі самостійної навчально-пізнавальної діяльності студентів зумовлено використанням новітніх освітніх технологій (модульно-рейтингової, кредитно-трансферної). Розробка методичних основ використання новітніх освітніх технологій з урахуванням психологічних особливостей студентів, структури та змісту навчального матеріалу, рівня матеріально-технічного забезпечення сучасними програмно-апаратними навчальними комплексами дає змогу сформулювати технологічні пакети конструювання знань, що стимулюють студента до цілеспрямованої, змістовної й активної навчально-пізнавальної діяльності. Повноцінна підготовка викладачів і студентів до застосування освітніх технологій засобами програмно-апаратних навчальних комплексів сприяє формуванню інфор-

матичної складової фахової підготовки та активізує самостійну навчально-пізнавальну діяльність.

Налагодження взаємодії викладача і студента з формування комп'ютерної компетентності посідає чільне місце у переліку педагогічних умов. Система підготовки конкурентоспроможного фахівця з динамічним рівнем комп'ютерної компетентності є однією із важливих умов його діяльності. Саме на вагомій ролі у цьому процесі викладача, на рівні його рефлексивно-інноваційного потенціалу, творчих здібностях, рівні майстерності та відповідальності ми акцентуємо увагу. Вміле використання інтелектуальних інформаційних ресурсів може повною мірою задовольнити потреби студентів у якісній професійній освіті та підвищити педагогічну взаємодію викладача і студента з формування такої особистісної характеристики, як комп'ютерна компетентність.

Налагодження взаємодії викладача та студента з формування комп'ютерної компетентності можливе у разі грамотного використання комп'ютерних технологій в освіті та у процесі самостійної навчально-пізнавальної діяльності. Підвищення рівня комп'ютерної компетентності має органічно поєднуватись із соціально-психологічними вимогами і рекомендаціями, що гарантують безпечний розвиток процесу інформатизації, комп'ютерну грамотність. Якісним результатом налагодження взаємодії викладача і студента є створення студентських та викладацьких портфоліо, організація контролю за самостійною навчально-пізнавальною діяльністю в умовах кредитно-трансферної технології навчання.

Створення сприятливого інформаційного середовища для розвитку творчих здібностей у процесі самостійної навчально-пізнавальної діяльності може забезпечуватись такими чинниками: формування у студентів позитивної мотивації навчання; поєднання групових та індивідуальних форм організації навчальної діяльності. Сприятливе інформаційне середовище – це постійний доступ до міжнародних інформаційних ресурсів, створення навчальних порталів, проведення відеоконференцій, презентацій, віртуальних співбесід з науковими групами для розвитку творчих здібностей майбутніх економістів у процесі самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Позитивна мотивація посідає провідне місце у структурі особистості і є одним з основних стимулів, які використовуються для пояснення рушійних сил і спрямованості діяльності та поведінки. Ми виділяємо різні типи спонукань: зовнішні вимоги, розуміння необхідності учіння, обов'язок як мотив учіння, відповідальність, пізнавальний інтерес, пізнавальна потреба, усвідомлення необхідності вивчення певного предмета для опанування професією, отримання в майбутньому матеріальних благ тощо. Включення знань та вмінь у контекст майбутньої діяльності сприяє поступовій трансформації навчальної діяльності студентів у професійну із відповідною перебудовою їхньої мотиваційної сфери.

Педагогічне спостереження та власний практичний досвід дають підстави стверджувати, що стимулювання навчальної співпраці студентів через поєднання групових та індивідуальних форм організації навчальної діяльності впливає на ефективність навчального процесу та забезпечує сприятливе середовище для розвитку творчих здібностей.

Відзначимо, що найвищою метою викладача є такий творчий розвиток особистості студента, у якому він виступає суб'єктом пізнавальної діяльності, активним суб'єктом у процесі самостійного здобування знань, умінь і навичок і професійного самовизначення.

Висновки. Отже, на сучасному етапі розвитку вищої економічної освіти не доцільно акцентувати увагу на опануванні майбутніми фахівцями лише певною сукупністю знань, умінь і навичок. Кожному студенту як суб'єкту учіння, необхідно прищепити вміння самостійно поповнювати свої знання, набувати й систематично вдосконалювати практичні навички та вміння самостійної навчально-пізнавальної діяльності. Важливо створювати умови, що сприятимуть професійному становленню майбутніх економістів, підвищенню престижу економічних спеціальностей та попиту на здобуття освіти з тих спеціальностей, які гарантують матеріальне забезпечення життєдіяльності.

Література

1. Закон України “Про освіту” // Освіта. – 1991. – 25 червня.
2. Закон України “Про вищу освіту” від 17 січня 2002 р. № 2984–III.
3. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті // Педагогічна газета. – 2001. – № 7 (85).
4. Концепція розвитку економічної освіти в Україні : Рішення Колегії Міністерства освіти і науки України від 04.12.2003 р. № 12/7-4 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uazakon.com/document/fpart82/idx82748.htm>.
5. Зязюн І.А. Технологізація освіти як історична неперервність / І.А. Зязюн // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2001. – Вип. 1. – С. 78.
6. Філософський словник / за ред. В.І. Шинкарука. – К. : Головна редакція Української радянської енциклопедії, 1986. – 768 с.

САСНКО Н.В.

КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Вивчення сучасної філософської й психолого-педагогічної літератури дає підстави констатувати посилення зв'язків освіти та культури, постійне зростання уваги до культурологічних проблем освіти й виховання. Така взаємодія визначається у науковому світі як норма, яка виводиться із самого визначення культури (І.А. Зязюн, М.С. Каган, Н.Б. Крилова, Є.В. Оганесян, Г.П. Сусллова, Е. Сепір, Г. Зиммель та ін.). Значний внесок у дослідження окремих аспектів освіти, орієнтованих на культуру, зробили такі філософи та психологи, як М.М. Бахтін (ідея діалогу культур), В.С. Біблер (культура як діалог), Л.С. Виготський (культурно-історичний підхід до розвитку особистості), Г.С. Батищев, М.К. Мамардашвілі (уявлення про культурне поле особистості). Це зумовлює чітку тенденцію до пошуку нових підходів до навчання та виховання молодого покоління. Саме таким є культурологічний підхід, який забезпечує панорамний багатовимірний погляд і полісистемне пояснення сутності культурних проблем, цінностей та компонентів сучасної освіти.

Основи культурологічного підходу до освіти в новітній час розробляли Н.І. Алексєєв, Ш.А. Амонашвілі, А.Г. Асмолов, Є.В. Бондаревська, А.П. Валицька, О.С. Газман, В.П. Зинченко, І.О. Зязюн, С.В. Кульневич, В.В. Серіков, В.А. Сластьонін, Є.Н. Шиянов, І.С. Якиманська та ін. Ці науковці створили теоретичні передумови для постановки й розробки проблеми культурологічного підходу в освіті. Проте роль культурологічного підходу до формування майбутнього фахівця – випускника технічного ВНЗ вивчена недостатньо.